Socialförsäkringsutskottets betänkande 1987/88:11

om vissa socialförsäkringsfrågor (prop. 1987/88:46 delvis)

SfU
1987/88:11

Sammanfattning

I betänkandet behandlas proposition 1987/88:46 om vissa socialförsäkringsfrågor i de delar som avser sjuk- och föräldraförsäkringen, arbetsskadeförsäkringen, handikappersättning och vårdbidrag i samband med institutionsvistelse. Vidare behandlas fyra med anledning av propositionen väckta motioner.

I fråga om sjukpenningförsäkringen föreslås i propositionen att ungdomar som förvärvsarbetar före 16 års ålder skall få möjlighet att få sjukpenning samt att väntetiden för ändring av sjukpenninggrundande inkomst generellt förkortas från 30 dagar till 14 dagar. Utskottet tillstyrker förslagen och avstyrker därvid en motion (s) där det föreslås att väntetiden helt tas bort. Utskottet anför i det sammanhanget att en eventuell ytterligare förkortning av väntetiden bör anstå till dess riksförsäkringsverket prövat frågan i samband med en utvärdering av erfarenheterna av de nya reglerna om sjukpenning vid korttidsfrånvaro. Reglerna om timberäkning av sjukpenning och tillfällig föräldrapenning föreslås kompletterade för att klargöra hur beräkningen skall ske för att ge avsedd kompensation i de fall en försäkrad är berättigad till ersättning efter olika nivåer under samma ersättningsperiod. Utskottet tillstyrker även detta förslag.

I syfte att rationalisera arbetsskadehandläggningen föreslås en lagändring som möjliggör försök hos några försäkringskassor med tjänstemannabeslut i vissa okomplicerade arbetsskadeärenden. Utskottet tillstyrker förslaget.

När det gäller föräldraförsäkringen innehåller propositionen förslag om att föräldrapenning skall minskas, på i huvudsak motsvarande sätt som gäller för sjukpenning, när en försäkrad får sjukhusvård. Utskottet tillstyrker förslaget med hänvisning till att det i dag inte längre finns några motiv för att ha skilda regler när det gäller avdrag på sjukpenning resp. föräldrapenning vid sjukhusvård. I anslutning härtill avstyrker utskottet bifall till tre motioner (c och vpk) med yrkande om att en minskning av föräldrapenning inte skall ske.

Utskottet tillstyrker vidare ett förslag om att vårdbidrag och handikappersättning inte skall dras in vid en tillfällig institutionsvistelse eller annan tillfällig vistelse för vård utanför hemmet. Motivet för förslaget är att många av de behov och kostnader som handikappersättning och vårdbidrag är avsedda för i regel kvarstår vid en kortare vård utanför hemmet.

Till betänkandet har fogats en reservation (c, vpk) beträffande avdrag från föräldrapenning vid förlossningsvård.

1 *Riksdagen 1987/88. 11 saml. Nr 11*

Propositionen

Regeringen har i proposition 1987/88:46 (socialdepartementet) föreslagit riksdagen att anta – såvitt nu är i fråga – dels förslag till ny lydelse av 3 kap. 1, 5, 10 a och 11 §§, 4 kap. 8 § samt 9 kap. 5 § lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL), dels förslag till lag om ändring i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring (LAF). Propositionen i övrigt – förslaget om ytterligare ersättningsnivå för vårdbidraget – kommer att behandlas av utskottet i ett senare betänkande.

Motionerna

1987/88:Sf2 av Alf Svensson (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att beslutet om införande av avdrag från föräldrapenning skall rivas upp,

2. att riksdagen som en följd av yrkande 1 avslår regeringens förslag till modifiering av reglerna för avdrag från föräldrapenningen.

1987/88:Sf3 av Karin Israelsson m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen beslutar avslå förslaget om att införa en BB-avgift.

1987/88:Sf6 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen avslår förslaget i proposition 1987/88:46 om minskning av föräldrapenning vid förlossningsvård samt att då den försäkrade inte har begärt föräldrapenning för den tid då sjukhusvården pågår, avdrag skall göras på föräldrapenning som utges till den försäkrade därefter,

1987/88:Sf7 av Stig Gustafsson (s) vari yrkas att riksdagen beslutar om slopande av karenstid för ikraftträdande av sjukpenninggrundande inkomst i enlighet med vad som anförts i motionen.

Utskottet

Inledning

I förevarande proposition läggs fram förslag som avser sjuk- och föräldraförsäkringen, arbetsskadeförsäkringen samt vårdbidraget och handikappersättningen inom folkpensioneringen. Propositionens förslag om ytterligare ersättningsnivå för vårdbidraget jämte de med anledning därav väckta motionerna kommer att behandlas av utskottet i ett senare betänkande.

Övriga förslag i propositionen jämte de motioner som föranletts av förslagen behandlar utskottet nedan under skilda rubriker.

1. Ändringar i sjukpenningförsäkringen

Allmänt om sjukpenningförsäkringen

Den som är försäkrad enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL) och bosatt i Sverige skall vara inskriven hos allmän försäkringskassa fr.o.m. den månad då han fyller 16 år. Inskrivningen medför rätt till sjukpenning om den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst uppgår till minst 6 000 kr.

Den sjukpenninggrundande inkomsten motsvarar den årliga inkomst i pengar eller vissa naturaförmåner som den försäkrade kan antas komma att få för eget arbete, antingen på grund av anställning eller genom annat förvärvsarbete. Vid beräkningen bortses från den del av årsinkomsten som överstiger sju och en halv gånger basbeloppet (180 700 kr. för år 1987). Egenföretagare kan efter anmälan till försäkringskassa få sjukförsäkring med karenstid på 3 eller 30 dagar. Den som inte fyllt 55 år kan därefter efter anmälan övergå till försäkring med kortare karenstid eller utan karenstid. En sådan ändring blir gällande 30 dagar efter anmälan till kassan. Sjukpenning utgår vid sjukdom som sätter ned arbetsförmågan med minst hälften. Vid fullständig nedsättning av arbetsförmågan utges hel sjukpenning och i annat fall halv sjukpenning. Sjukpenningen avses ge 90 % kompensation för det inkomstbortfall som sjukdomen orsakar. Om den försäkrades inkomstförhållanden ändras så att det påverkar rätten till sjukpenning eller sjukpenningens storlek skall en ändring av sjukpenninggrundande inkomst (SGI) ske 30 dagar efter det att försäkringskassan fått kännedom om ändringen. Den försäkrade är också skyldig att senast inom två veckor anmäla sådana ändringar i sina inkomstförhållanden till försäkringskassan.

16-årsgränsen i sjukpenningförsäkringen

För rätt till sjukpenning enligt AFL krävs såsom ovan nämnts bl.a. inskrivning hos allmän försäkringskassa. För den som är bosatt i Sverige sker sådan inskrivning den månad den försäkrade fyller 16 år.

Förslag om att ge ungdomar som inte fyllt 16 år rätt till sjukpenning har lagts fram såväl av socialpolitiska samordningsutredningen i betänkandet (SOU 1979:94) En allmän socialförsäkring som av sjukpenningkommittén i betänkandet (SOU 1981:22) Sjukersättningsfrågor. Även utskottet, som behandlade frågan senast i sitt av riksdagen godkända betänkande SfU 1986/87:14, bedömde att det inte finns några bärande skäl att avskära ungdomar som förvärvsarbetar innan de fyllt 16 år från rätten till sjukpenning. Enligt utskottet borde därför ett förslag om att slopa denna gräns föreläggas riksdagen. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottet.

I propositionen föreslås att den som inte fyllt 16 år men som i övrigt uppfyller villkoren för rätt till sjukpenning efter anmälan till försäkringskassan skall ha rätt till sjukpenning. För att inte de administrativa rutinerna skall bli alltför svårhanterliga bör enligt propositionen försäkringskassorna inte åläggas att undersöka inkomstförhållandena och fastställa den sjukpenninggrundande inkomsten för alla som inte fyllt 16 år. Fastställande av SGI för den som är under 16 år föreslås därför ske först efter anmälan av den enskilde. De nya reglerna, som leder till ändring i 3 kap. 1 och 5 §§ AFL, föreslås träda i kraft den 1 juli 1988.

Propositionens förslag i nu behandlad del har inte föranlett något motionsyrkande och utskottet tillstyrker förslaget.

En ändring i en försäkrads sjukpenninggrundande inkomst (SGI) och årsarbetstid som beror på ändrade inkomstförhållanden eller andra sådana omständigheter skall enligt 3 kap. 5 § AFL ske 30 dagar efter det att försäkringskassan fått kännedom om de ändrade förhållandena. Även en förändring av karenstiden för egenföretagares sjukpenningförsäkring blir gällande 30 dagar efter den dag då framställning gjordes hos försäkringskassan.

Sjukpenningkommittén (S 1978:09) behandlade frågan om tidpunkten för ändring av SGI i sitt betänkande (SOU 1981:22) Sjukersättningsfrågor. Kommittén föreslog att väntetiden för en sådan ändring förkortades till 14 dagar. Även riksförsäkringsverket förordade en sådan förkortning av väntetiden i remissyttrande över departementspromemorian (Ds S 1986:8) Förbättrad kompensation vid korttidssjukdom och tillfällig vård av barn. Verket har därefter i en rapport till regeringen (RFV anser 1987:5) ifrågasatt om väntetiden helt kan slopas samt uttalat sin avsikt att i samband med utvärderingen av erfarenheterna av de nya reglerna om ersättning från sjukpenningförsäkringen vid korttidsfrånvaro pröva om detta är möjligt.

Utskottet behandlade senast frågan om tidpunkt för ändring av SGI under föregående riksmöte. I betänkandet SfU 1986/87:12 framhöll utskottet bl.a. att regeln om en väntetid på 30 dagar innan en anmäld eller på annat sätt uppmärksammad inkomständring träder i kraft tillkom för att hindra spekulation i sjukpenningklassplacering. Risken för en sådan spekulation ansåg utskottet dock inte längre vara aktuell eftersom reglerna för avgiftsberäkning och debitering ändrats. Utskottet tillstyrkte därför att väntetiden för ändring av sjukpenninggrundande inkomst borde förkortas och ansåg att detta borde ges regeringen till känna. Riksdagen följde utskottet.

I propositionen föreslås att en ändring av en försäkrads SGI eller årsarbetstid skall träda i kraft 14 dagar efter det att försäkringskassan fått kännedom om de ändrade omständigheterna. Motsvarande förkortning av väntetiden skall ske för den som är försäkrad för sjukpenning som svarar mot inkomst av annat förvärvsarbete än anställning (egenföretagare) och som vill övergå till försäkring med kortare karenstid eller utan karenstid. Genomförande av förslagen förutsätter ändringar i 3 kap. 5 och 11 §§ AFL. Förslagen föreslås träda i kraft den 1 juli 1988.

I motion 1987/88:Sf7 av Stig Gustafsson begärs att riksdagen beslutar att helt slopa väntetiden för ändring av SGI och årsarbetstid. Motionären framhåller bl.a. att 85 % av sjukfallen avslutas inom de första 14 dagarna. Vidare framhålls att syftet med de fr.o.m. den 1 december 1987 gällande sjukpenningreglerna för de första 14 dagarna i varje sjukfall är att sjukpenningförsäkringen skall kompensera för 90 % av inkomstbortfallet. Med hänsyn till att många först i samband med ett sjukfall uppmärksammar att de är felaktigt SGI-placerade är det angeläget att SGI-ändringen kan träda i kraft omgående för att uppnå syftet med den nya timsjukpenningreformen. Dessutom har den datoriserade handläggningen vid försäkringskassorna ökat och utvecklats vilket möjliggör ett förfarande där en anmälan om

ändrade inkomstförhållanden kan medföra en ändrad SGI samma dag som de ändrade förhållandena kommer till kassans kännedom.

Utskottet finner det tillfredsställande att väntetiden för ändring av SGI och karenstid nu föreslås bli förkortad. När det gäller frågan om att helt slopa väntetiden anser utskottet att det finns skäl att avvakta riksförsäkringsverkets aviserade prövning av frågan i samband med en utvärdering av erfarenheterna av de nya reglerna om ersättning från sjukpenningförsäkringen vid korttidsfrånvaro. Utskottet förutsätter att regeringen följer frågan och återkommer till riksdagen om en ytterligare förkortning eller ett slopande av väntetiden för ändring av SGI eller karenstid visar sig möjlig.

Utskottet biträder således propositionens förslag och avstyrker bifall till motion Sf7.

Beräkning av ersättning vid korttidssjukdom och tillfällig vård av barn m.m.

Riksdagen har antagit nya regler för timberäkning av ersättning från den allmänna försäkringen m.m. vid korttidssjukdom och tillfällig vård av barn som träder i kraft den 1 december 1987 (prop. 1986/87:69, SfU 12, rskr. 182, SFS 1987:223–225). Sjukpenningen resp. den tillfälliga föräldrapenningen bestäms enligt det nya beräkningssättet med hjälp av en timberäkning. Som utgångspunkter används den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst och hans årsarbetstid. Ett timbelopp räknas fram genom att ersättningsunderlaget delas med årsarbetstiden uttryckt i timmar. Hel sjukpenning resp. föräldrapenning för en dag räknas fram genom att timbeloppet multipliceras med antalet ordinarie eller normala arbetstimmar som den försäkrade skulle ha utfört förvärvsarbete under dagen, om han inte blivit sjuk eller vårdat barn. Vid sjukperioder om flera dagar räknas hel sjukpenning eller föräldrapenning per dag fram genom att timbeloppet multipliceras med det sammanlagda antalet ordinarie eller normala arbetstimmar under perioden som den försäkrade skulle ha utfört förvärvsarbete, om han inte blivit sjuk eller vårdat barn, varefter det erhållna beloppet delas med antalet sjukpenningdagar.

Riksförsäkringsverket har, enligt propositionen, i samband med förberedelserna för ikraftträdandet av de nya reglerna observerat att i de fall en försäkrad i ett och samma sjukfall är berättigad till ersättning efter olika nivåer, t.ex. hel och halv sjukpenning, kan det nya beräkningssättet – när en försäkrads arbetstid varierar från dag till dag – ge en kompensation för utebliven inkomst som väsentligt avviker från den avsedda, dvs. 90 % av inkomstförlusten. Verket har därför tillskrivit regeringen och påpekat behovet av att vissa beräkningsregler görs klarare i syfte att undvika tolkningsproblem.

I syfte att komma till rätta med oklarheten i reglerna föreslås i propositionen att timberäkning av ersättning vid korttidssjukdom och vid tillfällig vård av barn sker så att dagar under en ersättningsperiod med ersättning efter olika nivåer delas upp på resp. nivå för sig. En motsvarande bestämmelse föreslås gälla vid beräkning av sjukpenning i arbetsskadeförsäkringen. Förslagen förutsätter ett tillägg till bestämmelserna i 3 kap. 10 a § AFL och i 3

kap. 5 b § lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkringen. De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 januari 1988.

Utskottet har ingen erinran mot propositionen i nu behandlad del.

2. Förenklat beslutsförfarande i vissa arbetsskadeärenden

Enligt 8 kap. 4 § lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkringen (LAF) skall ärenden angående livränta till en försäkrad och fråga huruvida en försäkrad ådragit sig arbetsskada till följd av annat än olycksfall hos försäkringskassan avgöras av socialförsäkringsnämnd. Övriga ärenden avgörs i kassan av tjänsteman.

I propositionen anförs att det mot bakgrund av en utveckling med ett ökande antal arbetsskadeanmälningar är viktigt att uppnå förenklingar och rationaliseringar i arbetsskadehandläggningen. I en skrivelse till socialdepartementet har riksförsäkringsverket föreslagit att kassatjänstemän inom ramen för en tidsbegränsad försöksverksamhet ges behörighet att utan medverkan av socialförsäkringsnämnd fatta beslut i enklare ärenden om arbetssjukdom. Försöksverksamheten föreslås omfatta Malmö, Malmöhus, Bohusläns och Älvsborgs läns allmänna försäkringskassor och avse arbetssjukdomarna bullerskada samt pleura-plaque till följd av asbestexposition. Verksamheten föreslås pågå i sex månader och därefter utvärderas.

I propositionen föreslås att en försöksverksamhet skall inledas i enlighet med riksförsäkringsverkets förslag. Detta föreslås ske genom att riksdagen bemyndigar regeringen att meddela föreskrifter om undantag i vissa fall från kravet att socialförsäkringsnämnd skall avgöra ärenden om arbetssjukdom. En omprövning av ett beslut hos försäkringskassa som fattats med stöd av angivna föreskrifter skall emellertid göras av socialförsäkringsnämnd. Såsom föreslagits av riksförsäkringsverket bör en utvärdering göras av försöksverksamheten, och om försöket faller väl ut är avsikten att vissa okomplicerade ärenden om arbetssjukdom permanent skall kunna handläggas på tjänstemannanivå.

Förslaget som medför ändring i 8 kap. 4 § LAF föreslås träda i kraft den 1 januari 1988.

Utskottet tillstyrker propositionen även i nu behandlad del.

3. Avdrag från föräldrapenning vid förlossningsvård

För varje dag som en försäkrad vårdas på sjukhus görs avdrag från hans sjukpenning med för närvarande 55 kr. per dag. Avdraget får dock högst uppgå till en tredjedel av sjukpenningens belopp. Något motsvarande avdrag från föräldrapenning görs inte vid förlossningsvård.

Regeringen föreslog i budgetpropositionen (1986/87:100 bil. 7) att avdrag med 55 kr. per dag skulle göras från föräldrapenning som utgick under tid då försäkrad erhöll förlossningsvård. Föräldrapenning skulle dock alltid utges lägst med belopp motsvarande garantinivån.

Utskottet behandlade förslaget i betänkandet SfU 1986/87:14 och anförde bl.a. följande.

Vid tiden för tillkomsten av lagen om allmän försäkring gav försäkringen ett begränsat ekonomiskt skydd mot inkomstbortfall när nyblivna föräldrar önskade vara lediga i samband med ett barns födelse. Det fanns därför då starka skäl för att underlåta att göra avdrag för förlossningsvården på kvinnans sjukpenning. Det ekonomiska stödet till nyblivna föräldrar har därefter radikalt förbättrats genom tillkomsten av föräldraförsäkringen och den successiva utbyggnaden av denna. I förhållande till de sammanlagda föräldrapenningförmåner som numera kan utgå med anledning av ett barns födelse ter sig det föreslagna avdraget om högst 55 kr. per dag under en kortare sjukhusvistelse enligt utskottets uppfattning som rimligt, särskilt som sociala hänsyn därutöver tagits genom att avdraget dels trappas av på samma sätt som avdrag på sjukpenning, dels över huvud taget inte berör föräldrapenning upp till garantinivån. Det är därför såsom framhållits i propositionen inte motiverat att ha skilda regler för sjukhusvård på grund av sjukdom och motsvarande sjukhusvård i samband med förlossning.

Utskottet godtog således i princip propositionens förslag om att avdrag på föräldrapenning skall göras vid förlossningsvård men uttalade med anledning av en motion att den föreslagna utformningen av bestämmelsen kunde leda till ett icke önskvärt resultat om kvinnan inte tar ut föräldrapenning för de dagar hon tillbringar på BB. För att förhindra ett sådant resultat ansåg utskottet att avdrag från föräldrapenning för det antal dagar kvinnan legat på BB borde kunna göras vid den senare tidpunkt då föräldrapenning börjar utges. Riksdagen följde utskottet och beslutade uppdra åt regeringen att utforma ett förslag i enlighet med vad utskottet anfört.

I propositionen föreslås nu att föräldrapenning skall minskas när en försäkrad får sjukhusvård. Avdrag skall göras med 55 kr. per dag, dock högst med en tredjedel av föräldrapenningens belopp. Hel föräldrapenning skall enligt förslaget alltid utges med minst 60 kr. om dagen (garantinivån). Om en försäkrad väljer att inte ta ut föräldrapenning för den eller de dagar som sjukhusvård pågår skall, enligt propositionen, avdrag i stället göras på föräldrapenning som utges efter sjukhusvårdens slut. Förslaget som innebär ändring i 4 kap. 8 § AFL föreslås träda i kraft den 1 januari 1988.

I tre motioner yrkas avslag på förslaget.

Karin Israelsson m.fl. anför i motion Sf3 att riksdagen tidigare har uttalat att vårdavgifter för sjukvård inte skall erläggas vid normalt barnafödande och att några skäl till ändrat ställningstagande inte föreligger. Motionärerna begär därför att riksdagen beslutar avslå förslaget.

Lars Werner m.fl. framhåller i motion Sf6 att en avgift för förlossningsvård kan tjäna de krafter som vill minska antalet BB-platser av besparingsskäl. Motionärerna anser att det finns en uppenbar risk för att kvinnor från lågavlönade familjer gör en ekonomisk bedömning av hur många dagar de har råd att vara kvar på BB efter förlossning. Motionärerna begär därför i yrkande 1 att riksdagen beslutar avslå propositionens förslag.

I motion Sf2 av Alf Svensson framhålls vikten av att vilja skapa ett barnvänligt samhälle med en positiv inställning till barnafödande och föräldraskap. Enligt motionären motverkas detta i hög grad genom införande av en BB-avgift. Motionären begär därför att riksdagen beslutar avslå propositionen.

Såsom utskottet tidigare framhållit är det i dag inte längre motiverat att ha

skilda regler för sjukhusvård på grund av sjukdom och motsvarande vård i samband med förlossning. Med hänsyn härtill och till att det nu framlagda förslaget har modifierats så att avdrag för förlossningsvård kan göras även i de fall kvinnan inte tar ut föräldrapenning för de dagar hon vistas på BB tillstyrker utskottet propositionen även i denna del. Utskottet avstyrker således bifall till motionerna Sf2, Sf3 och Sf6 yrkande 1.

4. Handikappersättning och vårdbidrag i samband med institutionsvistelse

Rätten till handikappersättning grundas på det hjälpbehov och de merkostnader som handikappet medför. När det gäller vårdbidrag är det vård- och tillsynsbehovet jämte merkostnaderna i anledning av sjukdom eller annat handikapp som är avgörande för rätten till förmånen.

Enligt 9 kap. 5 § AFL utges inte handikappersättning eller vårdbidrag för den tid då någon vårdas på institution som tillhör eller till vars drift utgår bidrag från stat eller kommun. Detsamma gäller om någon vårdas utanför institutionen men genom dess försorg eller om någon i annat fall vårdas utanför institution och stat eller kommun är huvudman för vården.

I propositionen föreslås att handikappersättning och vårdbidrag betalas ut även vid en tillfällig vistelse på sjukhus eller annan institution. Vistelsen skall bedömas vara tillfällig om den beräknas bli kortare än sex månader.

Som bakgrund till förslaget anges i propositionen bl.a. att många av de behov och kostnader som handikappersättning och vårdbidrag är avsedda för i regel kvarstår vid en kortare period av vård utanför hemmet. Beträffande vårdbidrag gäller dessutom att detta bl.a. kan avse kompensation för en förlorad förvärvsinkomst om barnets omvårdnad kräver att en förälder måste avstå från förvärvsarbete. De nuvarande reglerna kan alltså medföra, om vården endast pågår under en kortare tid, att denna kompensation faller bort utan att föräldern under den tid som står till buds har möjlighet att skaffa sig förvärvsarbete eller att utöka sin arbetstid.

De nya reglerna som kräver en komplettering i 9 kap. 5 § AFL föreslås träda i kraft den 1 juli 1988.

Utskottet har ingen erinran mot propositionen i nu behandlad del.

5. Lagförslagen

De ovan behandlade förslagen kräver ny författningsreglering. Med hänsyn till att regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring i proposition 1987/88:46 även innefattar förslag till författningsändring om ytterligare ersättningsnivå för vårdbidraget, vilket kommer att behandlas i ett senare betänkande, lägger utskottet i bilaga 1 fram ett nytt förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring. Utskottets författningsförslag överensstämmer med regeringens förslag i dessa delar. Regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring återfinns i bilaga 2.

Utskottet hemställer

1. beträffande *väntetiden för ändring av SGI m.m.*
att riksdagen med bifall till proposition 1987/88:46 i denna del och med avslag på motion 1987/88:Sf7 antar det av utskottet i bilaga 1 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring såvitt avser 3 kap. 5 och 11 §§,

2. beträffande *avdrag från föräldrapenning vid förlossningsvård*
att riksdagen med bifall till propositionen i denna del och med avslag på motionerna 1987/88:Sf2, 1987/88:Sf3 och 1987/88:Sf6 yrkande 1 antar det av utskottet i bilaga 1 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring såvitt avser 4 kap. 8 §,

3. beträffande *lagförslagen i övrigt*
att riksdagen *dels* antar det av utskottet i bilaga 1 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring i de delar som inte berörts under momenten 1 och 2 ovan, *dels* antar det av regeringen framlagda och i bilaga 2 intagna förslaget till lag om ändring i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring.

Stockholm den 3 december 1987

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Doris Håvik

Närvarande: Doris Håvik (s), Nils Carlshamre (m), Börje Nilsson (s), Ralf Lindström (s), Margareta Andrén (fp), Karin Israelsson (c), Ulla Johansson (s), Gullan Lindblad (m), Lena Öhrsvik (s), Nils-Olof Gustafsson (s), Kenth Skårvik (fp), Siri Häggmark (m), Ingegerd Elm (s), Rune Backlund (c) och Karl-Erik Persson (vpk).

Reservation

Avdrag från föräldrapenning vid förlossningsvård (mom. 2)

Karin Israelsson (c), Rune Backlund (c) och Karl-Erik Persson (vpk) anser *dels* att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Såsom utskottet" och på s. 8 slutar med "Sf6 yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Det är enligt utskottets uppfattning viktigt att föräldrar känner att samhällets resurser står till deras förfogande inför en så livsavgörande händelse som det är att få en ny familjemedlem.

Riksdagen har tidigare behandlat frågan om avdrag från föräldrapenning vid förlossningsvård. I sitt av riksdagen godkända betänkande SfU 1984/85:12 uttalade utskottet att förslaget stod i strid med principen om att mödravård och förlossningsvård bör vara gratis. – Utskottet anser att den principen fortfarande bör gälla. Några nya skäl för regeringens förslag har inte redovisats.

Utskottet anser därför att riksdagen bör avslå propositionens förslag i denna del.

dels att utskottets hemställan under moment 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *avdrag från föräldrapenning vid förlossningsvård*
att riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Sf3 och 1987/88:Sf6 yrkande 1 och med anledning av motion 1987/88:Sf2 samt med avslag på propositionen avslår det av utskottet i bil. 1 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring såvitt avser 4 kap. 8 §.

Av utskottet framlagt

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 1, 5, 10 a och 11 §§, 4 kap. 8 § samt 9 kap. 5 § lagen (1962:381) om allmän försäkring[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
3 kap.	
1 §[2]	
Hos allmän försäkringskassa inskriven försäkrad äger enligt vad nedan sägs rätt till sjukpenning, om hans sjukpenninggrundande inkomst uppgår till minst sextusen kronor.	
	Villkoret om inskrivning hos försäkringskassa för rätt till sjukpenning anses uppfyllt om det har berott på åldersregeln i 1 kap. 4 § att villkoret inte har kunnat uppfyllas.
5 §[3]	
Den allmänna försäkringskassan skall i samband med inskrivning av en försäkrad besluta om den försäkrades tillhörighet till sjukpenningförsäkringen. I fråga om en försäkrad som avses i 1 § skall kassan samtidigt fastställa den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst och, om inkomsten helt eller delvis är att hänföra till anställning, dennes årsarbetstid. Av beslutet skall framgå i vad mån den sjukpenninggrundande inkomsten är att hänföra till anställning eller till annat förvärvsarbete. Sjukpenningförsäkringen skall omprövas	Den allmänna försäkringskassan skall i samband med inskrivning av en försäkrad besluta om den försäkrades tillhörighet till sjukpenningförsäkringen. I fråga om en försäkrad som avses i 1 § *första stycket* skall kassan samtidigt fastställa den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst och, om inkomsten helt eller delvis är att hänföra till anställning, dennes årsarbetstid. *Sådan fastställelse skall också ske för försäkrad som avses i 1 § andra stycket så snart anmälan om hans inkomstförhållanden gjorts hos kassan.* Av beslutet skall framgå i vad mån den sjukpenninggrundande inkomsten är att hänföra till anställning eller till annat förvärvsarbete. Sjukpenningförsäkringen skall omprövas

a) när kassan fått kännedom om att den försäkrades inkomstförhållanden, arbetstid eller andra omständigheter har undergått ändring av betydelse för rätten till sjukpenning eller för sjukpenningens storlek,

b) när förtidspension enligt denna lag beviljas den försäkrade eller redan utgående sådan pension ändras med hänsyn till ändring i den försäkrades förmåga eller möjlighet att bereda sig inkomst genom arbete,

c) när delpension enligt särskild lag beviljas den försäkrade eller redan utgående sådan pension ändras med hänsyn till ändring i den försäkrades arbets- och inkomstförhållanden, samt

d) när tjänstepension beviljas den försäkrade.

[1] Lagen omtryckt 1982:120.
[2] Senaste lydelse 1985:87.
[3] Senaste lydelse 1987:223.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Ändring skall i fall som avses i första stycket a) inte ske förrän *30* dagar efter det försäkringskassan fått kännedom om de ändrade omständigheterna. Ändring skall i annat fall ske så snart anledning till ändringen uppkommit.	Ändring skall i fall som avses i första stycket a) inte ske förrän *14* dagar efter det försäkringskassan fått kännedom om de ändrade omständigheterna. Ändring skall i annat fall ske så snart anledning till ändringen uppkommit.

Den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten får ej i annat fall än som avses i första stycket b), c) eller d) sänkas under tid då den försäkrade

1. bedriver studier, för vilka han uppbär studiehjälp, studiemedel eller särskilt vuxenstudiestöd enligt studiestödslagen (1973:349), studiestöd enligt lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa eller bidrag enligt förordningen (1976:536) om utbildningsbidrag för doktorander,
2. genomgår grundutbildning för vuxna (grundvux) eller grundläggande svenskundervisning för invandrare och uppbär timersättning för studierna,
3. är inskriven vid arbetsmarknadsinstitut eller efter förmedling av en arbetsmarknadsmyndighet genomgår yrkesutbildning,
4. är gravid och avbryter eller inskränker sitt förvärvsarbete tidigast sex månader före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten härför,
5. är helt eller delvis ledig från förvärvsarbete för vård av barn, om den försäkrade är förälder till barnet eller likställs med förälder enligt 1 § lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m. m. och barnet inte har fyllt ett år. Motsvarande gäller vid adoption av barn som ej fyllt tio år eller vid mottagande av sådant barn i avsikt att adoptera det, om mindre än ett år har förflutit sedan den försäkrade fick barnet i sin vård.

För en försäkrad som avses i tredje stycket 1 skall försäkringskassan, vid sjukdom under utbildningstiden, beräkna sjukpenningen på en sjukpenninggrundande inkomst som har fastställts på grundval av enbart den inkomst av eget arbete som den försäkrade kan antas få under denna tid. Om därvid den sjukpenninggrundande inkomsten helt eller delvis är att hänföra till anställning, skall årsarbetstiden beräknas på grundval av enbart det antal arbetstimmar som den försäkrade kan antas ha i ifrågavarande förvärvsarbete under utbildningstiden.

Under studieuppehåll mellan vår- och hösttermin, då den försäkrade inte uppbär studiesocial förmån som anges i tredje stycket 1, skall dock sjukpenningen för tid efter utgången av en sådan period om 14 dagar som anges i 10 § beräknas på den sjukpenninggrundande inkomst som följer av första-tredje styckena, om sjukpenningen blir högre än sjukpenning beräknad på den sjukpenninggrundande inkomsten enligt fjärde stycket.

10 a §[4]

Om den försäkrades sjukpenning i fall som avses i 10 § svarar mot sjukpenninggrundande inkomst av enbart anställning, skall till grund för beräkningen av beloppet av hel sjukpenning för dag läggas det tal som erhålls när 90 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten delas med årsarbetstiden.

Skall sjukpenning utges för endast en dag multipliceras det enligt första stycket erhållna talet med antalet timmar av ordinarie arbetstid eller däremot svarande normal arbetstid. Produkten utgör hel sjukpenning för dagen.

[4] Senaste lydelse 1987:223.

Nuvarande lydelse .	*Föreslagen lydelse*
Skall sjukpenning utges för mer än en dag multipliceras det enligt första stycket erhållna talet med det sammanlagda antalet timmar av ordinarie arbetstid eller däremot svarande normal arbetstid som belöper på dagarna. Det tal som därvid erhålls delas med antalet dagar med sjukpenning. Kvoten utgör beloppet av hel sjukpenning för dag.	Skall sjukpenning utges för mer än en dag multipliceras det enligt första stycket erhållna talet med det sammanlagda antalet timmar av ordinarie arbetstid eller däremot svarande normal arbetstid som belöper på dagarna. Det tal som därvid erhålls delas med antalet dagar med sjukpenning. Kvoten utgör beloppet av hel sjukpenning för dag. *Skall sjukpenning utges efter olika grader av nedsatt arbetsförmåga sammanläggs dock de timmar som avser samma grad för sig. Sjukpenning beräknas för varje sådan period för sig.*

Det enligt första stycket erhållna talet avrundas till närmaste hela krontal. Om antalet timmar enligt andra stycket eller det sammanlagda antalet timmar enligt tredje stycket inte uppgår till ett helt timtal skall avrundning ske till närmaste hela timtal, varvid halv timme avrundas uppåt. Sjukpenning avrundas till närmaste hela krontal.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, riksförsäkringsverket får meddela föreskrifter om schablonberäkning av ordinarie arbetstid och däremot svarande normal arbetstid.

11 §[5]

Om en försäkrad gör anmälan till den allmänna försäkringskassan skall sjukpenning som svarar mot inkomst av annat förvärvsarbete inte utges för de första 3 eller 30 dagarna av varje sjukperiod, den dag då sjukdomsfallet inträffade inräknad (*karenstid*). Vid beräkning av karenstid skall, om en sjukperiod börjar inom 20 dagar efter föregående sjukperiods slut, de båda perioderna anses såsom en sjukperiod.

En försäkrad, som gjort anmälan enligt första stycket, får övergå till försäkring med kortare karenstid eller utan karenstid, om han inte har fyllt 55 år. En sådan ändring skall bli gällande *30* dagar efter den, då framställningen gjordes hos kassan, men får ej tillämpas vid sjukdom som inträffat innan ändringen blivit gällande.	En försäkrad, som gjort anmälan enligt första stycket, får övergå till försäkring med kortare karenstid eller utan karenstid, om han inte har fyllt 55 år. En sådan ändring skall bli gällande *14* dagar efter den, då framställningen gjordes hos kassan, men får ej tillämpas vid sjukdom som inträffat innan ändringen blivit gällande.

4 kap.

8 §[6]

Föräldrapenning får utges med belopp som motsvarar hel, halv eller fjärdedels garantinivå när föräldern arbetar högst tre fjärdedelar av normal arbetstid.

[5] Senaste lydelse 1987:223.
[6] Senaste lydelse 1985:87.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Bestämmelserna i 3 kap. 4 § andra stycket tillämpas *inte* på föräldrapenning.	Bestämmelserna i 3 kap. 4 § andra stycket *om minskning av sjukpenning* tillämpas på föräldrapenning *när den försäkrade får sjukhusvård. Hel föräldrapenning utges dock alltid lägst med belopp motsvarande garantinivån enligt 6 § första stycket. I den mån den försäkrade inte har begärt att förmånen utges för tid då sjukhusvården pågår, skall minskningen i stället göras på föräldrapenning som utges till den försäkrade därefter.*
9 kap. 5 §[7]	
Vid tillämpning av 2 och 3 §§ skall såsom blind anses den vars synförmåga, sedan ljusbrytningsfel rättats, är så nedsatt att han saknar ledsyn. Såsom gravt hörselskadad anses den som med hörapparat saknar möjlighet eller har stora svårigheter att uppfatta tal.	
Vårdas någon på institution som tillhör eller till vars drift utgår bidrag från staten, kommun eller landstingskommun, *utgives icke* handikappersättning eller vårdbidrag. Detsamma gäller om han vårdas utanför institutionen genom dess försorg eller i annat fall vårdas utanför institution och staten, kommun eller landstingskommun är huvudman för vården.	Vårdas någon på institution som tillhör eller till vars drift utgår bidrag från staten, kommun eller landstingskommun, *utges inte* handikappersättning eller vårdbidrag *om vården kan beräknas pågå minst sex månader*. Detsamma gäller om han vårdas utanför institutionen genom dess försorg eller i annat fall vårdas utanför institution och staten, kommun eller landstingskommun är huvudman för vården.
Om någon som avses i andra stycket tillfälligt *ej* vårdas genom huvudmannens försorg *utgives* ersättning för sådan tid om denna uppgår till minst tio dagar per kvartal eller till minst tio dagar i följd. Skall i sådant fall ersättning *utgivas* för del av kalendermånad, utgår ersättningen för varje dag med en trettiondel av månadsbeloppet och avrundas till närmaste hela krontal.	Om någon som avses i andra stycket tillfälligt *inte* vårdas genom huvudmannens försorg *utges* ersättning för sådan tid om denna uppgår till minst tio dagar per kvartal eller till minst tio dagar i följd. Skall i sådant fall ersättning *utges* för del av kalendermånad, utgår ersättningen för varje dag med en trettiondel av månadsbeloppet och avrundas till närmaste hela krontal.

1. Denna lag träder i kraft, i fråga om 3 kap. 10 a § och 4 kap. 8 § den 1 januari 1988, och i övrigt den 1 juli 1988.

2. Äldre föreskrifter i 3 kap. 5 § andra stycket och 11 § gäller fortfarande när fråga om ändring uppkommit före ikraftträdandet.

[7] Senaste lydelse 1982:778.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 5 b § och 8 kap. 4 § lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
3 kap.	
5 b §[2]	
Om den försäkrades sjukpenning i fall som avses i 5 a § svarar mot ett sjukpenningunderlag i form av enbart inkomst av anställning, skall till grund för beräkningen av beloppet av hel sjukpenning för dag läggas det tal som erhålls när sjukpenningunderlaget delas med den försäkrades årsarbetstid enligt 3 kap. lagen (1962:381) om allmän försäkring.	
Skall sjukpenning utges för endast en dag multipliceras det enligt första stycket erhållna talet med antalet timmar av ordinarie arbetstid eller däremot svarande normal arbetstid. Produkten utgör hel sjukpenning för dagen.	
Skall sjukpenning utges för mer än en dag multipliceras det enligt första stycket erhållna talet med det sammanlagda antalet timmar av ordinarie arbetstid eller däremot svarande normal arbetstid som belöper på dagarna. Det tal som därvid erhålls delas med antalet dagar med sjukpenning. Kvoten utgör beloppet av hel sjukpenning för dag.	Skall sjukpenning utges för mer än en dag multipliceras det enligt första stycket erhållna talet med det sammanlagda antalet timmar av ordinarie arbetstid eller däremot svarande normal arbetstid som belöper på dagarna. Det tal som därvid erhålls delas med antalet dagar med sjukpenning. Kvoten utgör beloppet av hel sjukpenning för dag. *Skall sjukpenning utges efter olika grader av nedsatt arbetsförmåga sammanläggs dock de timmar som avser samma grad för sig. Sjukpenning beräknas för varje sådan period för sig.*
Det enligt första stycket erhållna talet avrundas till närmaste hela krontal. Om antalet timmar enligt andra stycket eller det sammanlagda antalet timmar enligt tredje stycket inte uppgår till ett helt timtal skall avrundning ske till närmaste hela timtal, varvid halv timme avrundas uppåt. Sjukpenning avrundas till närmaste hela krontal.	
Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, riksförsäkringsverket får meddela föreskrifter om schablonberäkning av ordinarie arbetstid och däremot svarande normal arbetstid.	
8 kap.	
4 §[3]	
Ärende angående livränta till den försäkrade och i annat ärende uppkommen fråga huruvida den försäk-	Ärende angående livränta till den försäkrade och i annat ärende uppkommen fråga huruvida den försäk-

[1] Lagen omtryckt 1977:264.
[2] Senaste lydelse 1987:225.
[3] Senaste lydelse 1986:145.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
rade har ådragit sig arbetsskada till följd av annat än olycksfall skall i försäkringskassa avgöras av socialförsäkringsnämnd.	rade har ådragit sig arbetsskada till följd av annat än olycksfall skall i försäkringskassa avgöras av socialförsäkringsnämnd. *Regeringen får dock meddela föreskrifter om behörighet för tjänsteman hos försäkringskassan att avgöra ärenden som är av enkel beskaffenhet och inte angår livränta till den försäkrade.*
Omprövning av beslut som gäller fråga som avses i 3 kap. 5 § och 6 kap. 5 § skall, om beslutet har fattats av tjänsteman, göras av socialförsäkringsnämnd.	Omprövning av beslut som gäller fråga som avses i 3 kap. 5 § och 6 kap. 5 § skall, om beslutet har fattats av tjänsteman, göras av socialförsäkringsnämnd. *Omprövning av beslut som tjänsteman fattat med stöd av föreskrifter av regeringen enligt första stycket skall också göras av socialförsäkringsnämnd.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1988.

gotab Stockholm 1987 14056